

Učiteljski Tovariš

Glasiło „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Podržavljenje ljudske šole. — Fr. Lévéc: Popotno poročilo. — Dragotin Česnik: Reorganizacija slovenskih učiteljskih društev. — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — IV. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. — Naši dopisi. — Vestnik.

Podržavljenje ljudske šole.

I.

Kdor pazno zasleduje delovanje posameznih avstrijskih učiteljskih društev, zapazi lahko, da se učiteljstvo bavi v svojih zborovanjih največ z vprašanjem, kako bi se izboljšalo gmotno stanje učiteljstva; pedagoška in metodiška vprašanja, ki so glede na razvoj in napredek šolstva velike važnosti, se pa v tem boju za vsakdanji kruh stavijo v ozadje, ali se pa popolnoma prezirajo. Očividno je, da tako razmerje, v katerem se dandanes nahaja ljudsko učiteljstvo, ni v korist šoli, in ne bo dolgo, ko bodo poklicani faktorji morali izprevideti, da se ljudskemu učiteljstvu mora pomagati, bodisi tako ali tako.

Kdor bi trdil, da ljudsko učiteljstvo ne zasluži takih plač, kakoršne uživajo državni uradniki zadnjih dveh, oziroma treh činovnih razredov, ta ni prijatelj učiteljstva in šole, ta je nasprotnik narodove prosvete. Na tem stališču stoji vse avstrijsko učiteljstvo in bo tudi stalo na tem stališču toliko časa, da bo ugodno rešeno to pereče vprašanje, ki ne razburja samo učiteljstva, ampak že tudi tiste kroge, ki jim je izročeno ljudsko šolstvo in učiteljstvo.

Dandanes ima vse pravice in vso oblast nad ljudskim šolstvom in učiteljstvom država, a dežele morajo nositi vse stroške za ljudsko šolstvo in učiteljstvo. Ker je vse avstrijsko učiteljstvo edino in vztrajno v tem vprašanju, da se mu morajo plače tako urediti kakor državnim uradnikom zadnjih treh činovnih razredov in ker so z učiteljstvom edine tudi vse napredne in šoli prijazne stranke, upamo, da ne bo dolgo, ko se bo to vprašanje moralo rešiti, sicer zastane razvoj in napredek šolstva.

Kdo pa plačaj učiteljstvo?

Dežele ne bodo mogle zmagovati vsega tega bremena; čisto naravno je, da bo morala priskočiti deželam na pomoč država. V tem smislu piše tudi „Slovenski Narod“ v svoji 2. letošnji številki z dne 3. t. m. pod naslovom: „Naše deželne finance“. Dotični del tega članka, ki govori o šolstvu, se glasi:

„Država ima dolžnost, storiti kaj za dežele, zlasti ker morajo te skrbeti iz svojih sredstev za ljudsko šolstvo, kar bi prav za prav morala storiti država.

Če smo prav poučeni, se nahaja v proračunu dežele Kranjske za l. 1899. vsota 462.000 gld. za plače ljudskih učiteljev. To je za malo in siromašno deželo, kakor je Kranjska, jako velika vsota, katero bo dežela le iz težka zmogla, dasi se je z veseljem odločila za regulacijo učiteljskih plač, in se je vsaj narodna stranka prav nič ne kesa, ker pozna pomen šolstva in zna ceniti delovanje učiteljstva.

Priznati pa se mora, da bi morala prav za prav država skrbeti za ljudsko šolstvo. Država ima največjo korist od šole, vrh tega ima pa tudi malone vse pravice. Država si je pridržala vse zakonodajske pravice, država imenuje učitelje, država izvršuje vse nadzorstvo in sploh razpolaga s šolstvom, kakor hoče, dežela pa nima nobenih pravic, samo dolžnost ima, da iz svojega žepa plačuje stroške.

Tako na noben način ne more dalje iti. V deželnem zboru kranjskem je deželni odbornik dr. Tavčar že pred nekaj leti nasvetoval resolucijo, s katero se država pozivlje, naj kaj prispeva k stroškom za ljudsko šolstvo na Kranjskem. Deželni zbor je dotično resolucijo soglasno sprejel, a vlada še do današnjega dneva ni nanjo odgovorila niti s kako prazno obljubo, kakor jih ima sicer vedno v izobilju na razpolaganje, kaj še, da bi bila rečeni zahtevi ugodila.

In vendar mora priti do tega, da bo država kaj prispevala za ljudsko šolstvo. S tem, da igra vlada ulogo ptiča noja, s tem, da neče slišati klicev deželnega zbora po pomoči in da je slepa za stiske dežel, s tem si dolgo ne bo pomagala.

Dežele nimajo skrbeti samo za šolstvo. Prepuščena jim je skrb tudi za mnogo drugih zadev, a vse so prisiljene, zanemarjati druge naloge in dolžnosti, ker vedo, da je dobro šolstvo najvažnejša stvar in ker jim nedostaja sredstev.

Z ozirom na vse to je nujno potrebno, da se država, ako že ne more pripomoči k popolni in trajni asanaciji deželnih financ, vsaj odloči za primerno prispevanje k stroškom ljudskega šolstva, in priporočamo to zadevo tudi kranjskim drž. poslancem.“

Člankar ne zahteva sicer kar naravnost podržavljenja ljudske šole, ampak samo pomoči in podpore od države za vzdržavanje ljudskega šolstva. Taka državna

podpora bi bila nekak prehod za poddržavljenje ljudske šole, po katerem teži ljudsko učiteljstvo. Mi smo se pa v 1. letošnji številki izrekli zopet kar naravnost za poddržavljenje ljudske šole. Da smo zadeli zopet na pravo struno glede tega vprašanja, dokazuje nastopni članek, ki smo ga prejeli s Primorskega.

Naš primorski tovariš Sivor II. piše:

Slavno uredništvo! — Dovolite mi, da Vam, gospod urednik, napišem nekoliko svojih misli na vtisk, ki mi ga je obudil uvodni članek v 1. številki Vašega letošnjega cenjenega lista, kjer se omenja poddržavljenje ljudske šole. Gola istina je, da bi bilo najbolje, da se naše slovenske in tudi neslovenske ljudske šole poddržavijo, a ne samo glede gmotnega stanja za učiteljstvo, marveč v vsakem oziru. Tudi glede ugleda našega, glede napredka šolstva v obče, glede olajšanja občinskih in deželnih bremen, glede ohranjenja naše narodne individualnosti in tudi glede ohranjenja in zbujanja avstrijskih patrijotičkih čutov samih, zlasti ob periferijah. Dobro se spominam, ko se je pred kakimi tridesetimi leti reševalo po javnih listih vprašanje o poddržavljenju ljudske šole. Takrat smo se bili učitelji ločili v dva tabora: eni so bili za, drugi proti. Velika večina učiteljev nas je bila takrat proti in to le iz blagega, požrtovalnega in velikodušnega stališča, ker v oni dobi je hotela vlada vse ponemčiti in ako bi bila dobila v roke naše ljudske šole, bi bila gotovo skušala, da jih ponemči. Samo zato smo bili zavrednejši učitelji proti poddržavljenju. Žrtvovali smo rajši izboljšanje svojega gmotnega stanja in ostali pri svojih bornih plačicah, nego da bi bili pomogli, da se šole in z njimi naš narod raznarodi, potujči. A danes? Bratje dragi, tega strahu ni več! Razmere so se vendar v toliko izpremenile, da se nam ni več bati od države ponemčevanja v oni meri; da, še več; danes se v Avstriji ne more več tirati (vsaj očitno ne) protislovanska politika, brez Slovanov se danes celo ne more več in se ne bode več moglo vladati. Danes smo lahko vsi slovenski učitelji za poddržavljenje ljudskih šol z mirno vestjo: v deželah, kjer gospoduje narodna večina zato, ker ji tam že tako nihče ne more kratiti avtonomije, v deželah ob periferiji, kjer smo v deželnih zastopih v manjšini pa zato, da nas prav večina ne raznarodi in ne požre. (Glej najnovejši ukrep deželnega odbora in zbora istrskega glede gimnazije v Pazinu!)

Z mirnejšo vestjo pojdemo pod okrilje države, v kateri se hoče in mora enakopravno z nami ravnati, nego pod terorizem deželnih zastopov, ki napram manjšinam ne poznajo ne le enakopravnosti, temveč niti dostojnosti, ne pravice.

Jasno je torej, da bi nam doneslo poddržavljenje ljudskih šol:

- 1.) izboljšanje našega gmotnega stanja in s tem konec večnemu in poniževalnemu kruhoborstvu;
- 2.) večji ugled in vpliv med narodom;
- 3.) večji napredek šolstva, zakaj v veliki državni blagajnici bi se ne poznal tako z lahka vsak mali strošek za šolstvo med onimi ogromnimi milijoni za vojsko;
- 4.) olajšavo občinam in deželam;
- 5.) osiguranje naše narodne individualnosti in
- 6.) zabranitev potujčevanja naroda zlasti na Primorskem, Koroškem in na Štajerskem in s tem pospeševanje in rast lojalnosti avstrijske.

Torej: živelo poddržavljenje ljudske šole!

Tako tedaj naš tovariš s Primorskega. Teh misli smo tudi mi. Veselilo bi nas, če se še kdo oglasi o tem vprašanju. Čim bolj se bomo gibali, tem preje bomo prišli do zaželenega zmotra. Torej: Le naprej — za poddržavljenje ljudske šole!

Popotno poročilo.

Spisal **Fr. Levec.**

(Dalje.)

Knjižnice in kabineti v ferdinandejski šoli so tako napolnjeni in bogati, da bi zadoščali za vsako srednjo šolo; zlasti mnogo lepih in dragih učil je na razpolaganje za risanje, za fiziko in prirodopis. Tudi učitelji meščanske šole imajo v zbornici pri rokah prav lepe in porabne knjige; na razpolaganje jim je tudi telefon. Na steni sem opazil v zbornici hišni red in klasifikacijski red, ki ju je sestavil učiteljski zbor, a potrdil deželni šolski svet. To se mi je tem čudneje zdelo, ker sem se spomnil, da je ukazal visoki ministrski razpis z dne 15. marca 1879., št. 1399, da glede ponavljanja razredov na ljudskih in meščanskih šolah ni ustanavljati posebnih določil, temuč da je v vsakem slučaju posebej postopati po §§ 44. in 46. š. i. u. r., pri čemer je natanko uvažati individualne razmere dotičnih otrok.

Vendar se ne da tajiti, da vlada med učitelji na raznih šolah različno mnenje, kakšen vpliv ima zlasti red „komaj zadostno“ na občni napredek tega ali onega učenca in da se v tem oziru skoraj v vsakem šolskem okraju postopa drugače. Ni še dolgo tega, kar se je obrnil neki nadučitelj z dežele do mene z vprašanjem, če res štejemo v Ljubljani „komaj zadostno“ za pozitiven red. Zatorej morebiti ne bode odveč, ako tukaj povem, kako s tem redom delajo v ferdinandejski šoli v Gradcu. Dotični klasifikacijski red slove namreč tako:

Das Aufsteigen verhindern:

- 1.) Eine „ungenügende“ Note aus einem der Hauptgegenstände (Religion, Sprache u. Rechnen);
- 2.) zwei „kaumgenügend“ in den Hauptgegenständen;
- 3.) ein „kaum genügend“ aus einem Hauptgegenstande nebst einem „ungenügend“ aus einem der übrigen Gegenstände;
- 4.) zwei „ungenügende“ Noten überhaupt;
- 5.) fünf „kaum genügend“, darunter eines aus einem Hauptgegenstande.

Ein „ungenügend“ aus dem Freihandzeichnen kann über Beschluss der Conferenz nachgesehen werden.

Die Noten aus Gesang, Turnen und den weiblichen Handarbeiten sind hiebei nicht maßgebend.

Ist durch Ausbesserung der Note aus einem Gegenstande das Aufsteigen eines Schülers ermöglicht, so kann derselbe zu einer Nachprüfung, welche am Schlusse der Ferien stattfindet, zugelassen werden. Den Gegenstand der Prüfung bestimmt die Conferenz u. zw. hat der Hauptgegenstand in der Regel den Vorzug . . .

Iz tega se vidi, da v Ljubljani strože klasificiramo; zakaj pri nas učenec ne sme imeti dveh komaj zadostnih redov iz glavnih predmetov, če hoče prestopiti v prvi višji razred. Vrhutega se pri nas vpoštevajo tudi redi iz petja, telovadbe, risanja in ženskih ročnih del; zadnjim se pripisuje časih skoraj veljava glavnih predmetov.

Dasiravno pa se glede klasifikacije po raznih krajih postopa različno, vendar z ozirom na zgoraj navedeni ministrski ukaz ni pričakovati in tudi ne želeti, da bi nam zanjo naše deželno šolsko oblastvo dalo kakšna posebna ukazila; pač pa bi bilo želeto, da bi se učitelji vsakega okraja pri svojih uradnih konferencijah zmenili, kako bodo poslej klasificirali, da bi bila klasifikacija vsaj v enem ter istem šolskem okraju povsod enaka.

Na Kranjskem tudi ne poznamo ponavljalnih preizkušenj ob koncu počitnic in lahko rečemo: „Hvala bodi Bogu, — da jih ne poznamo!“ Izkušnja namreč uči, da ni pričakovati, da bi se učenec, ki pri naši dobro premišljeni klasifikaciji ob koncu šolskega leta ni zrel za prvi višji oddelek, mogel ob počitnicah toliko naučiti, da bi bil njegov napredek ob začetku novega šolskega leta ugoden. Pomisliti je, da so na ljudski šoli drugačne razmere kakor na srednjih šolah. Na gimnazijah in realkah uči v enem razredu skoraj vsak predmet poseben učitelj, in lahko se primeri, da kakšen učenec iz enega predmeta napravi neugoden napredek, bodisi da učitelj v prenapolnjenih razredih pri najboljši volji ni utegnil učenca mnogokrat vprašati, bodisi da se je drugače precej dober učenec iz enega predmeta zanemaril. Tukaj je tedaj ponavljalna izkušnja na svojem mestu. V ljudski šoli pa v vsakem razredu domalega vse predmete uči en učitelj; ta ima učenca vsak dan pred seboj in ga vsak dan lahko vpraša iz tega ali onega predmeta in iz njegovih odgovorov in njegovega vedenja si v teku enega leta lahko naredi o njegovi individualnosti končnoveljavno sodbo, da mu ob koncu šolskega leta da z mirno vestjo dober, ali pa slab red.

Pomisliti je tudi, da ponavljalne izkušnje niti na srednjih šolah ne dosežejo vselej svojega namena. Navadno tak učenec ob počitnicah od dne do dne odlaga učenje; knjigo pač nosi s seboj, a ne ljubi se mu učiti; počitnic pa tudi ne more uživati in se telesno okrepčati, ker strašilo ponavljalne izkušnje noč in dan stoji pred njim. Roditelji trepetajo v strahu in skrbeh, da sin izgubi leto; vsak ugrizljaj kruha in vsako žlico juhe mu greni očitjanje, da se premalo uči. Zadnje dni počitnic se resno poprime učenja, a čas je kratek, in tvarine je veliko, da je ne more predelati, in na dan preizkušnje stoji pred učiteljem z istim znanjem, kakor ob koncu šolskega leta. Ta pa je v ravnostem položaju, kakor je bil pred dvema mesecema, in ne ve, naj bi ga li milostno sodil, ali naj bi mu vrat zavil.

Na podstavi svoje šestindvajsetletne šolske prakse bi zatorej ponavljalnih preizkušenj v ljudski šoli, kakor so navadne na ferdinandejski šoli v Gradcu, ne mogel priporočati.

IV.

S ferdinandejsko šolo je združen tudi učni tečaj za deška ročna dela, ob počitnicah za učitelje, ob šolskem času za učence. Ta učni tečaj vodi g. ravnatelj Söllner. Učenci izdelujejo samo kartonažna dela. Učni tečaj je osnovan domalega tako kakor pri nas v Ljubljani na II. mestni deški petrazrednici. Od našega se loči samo v tem, da morajo v Gradcu a) vsi učenci ob istem času izdelovati iste objekte in iz istega materiala in b) da mora vsak učenec na mesec plačati po 20 kr. prispevka za material.

Prva odredba je priporočila vredna, ker izvira iz pedagoških in vzgojnih razlogov; zakaj ako učitelj pri-

pušča, da učenci iz boljših rodbin izdelujejo finejše objekte iz dražjega materiala, zbuja to pri ubožnejših učencih zavist in sovraštvo. Druge odredbe, da bi učenci plačevali material, bi pa ne mogel priporočati, ker je ravno po mestih toliko otrok, ki se z velikim veseljem udeležujejo ročnega dela, ker nameravajo po dovršeni ljudski šoli prestopiti k obrtu, pa so tako ubožni, da bi njih roditelji te prispevke za material le težko utrpeli. Zatorej se nam naša uredba, da mestna občina preskrbuje ves material, zdi pametnejša in bolj posnemanja vredna.

Za pouk v deški delarni prejema učitelj po 10 gl. nagrade za vsako tedensko uro na semester. To je ista nagrada, kakor jo daje naša mestna občina svojim dotičnim učiteljem.

O šolskih delarnah je razpravljal tudi deželni zbor kranjski v svojem lanskem zborovanju in — če se ne motim — naročil deželnemu odboru, naj mu poroča v prihodnjem zborovanju, če so šolske delarne na Kranjskem sploh potrebne. Tožilo se je ob tej priliki, da se mnogokrat kupi tej ali oni šolski delarni drago orodje za deželne novce. Čez nekoliko časa pa je dotični učitelj predstavljen na drugo službeno mesto, njegov naslednik ni zmožen prevzeti pouka v delarni in drago orodje se raznese in poizgubi: deželni denar je bil zavržen. Vprašalo se je tudi, kdo naj nadzoruje šolske delarne.

Ker se mi zdi uredba šolskih delaren po Kranjskem zelo važna, in ker pride to vprašanje brez dvojbe v našem deželnem zboru prej ali slej spet na razgovor, menda ne bode odveč, ako tudi o tej stvari izpregovorim nekoliko besed. Opiral se bom tukaj zlasti na izkušnjo, ki smo jo naredili s šolskimi delarnami v Ljubljani. Tukaj smo uvedli najprej delarno za kartonažo in delarno za mizarstvo. Za obe delarni se je zglasilo takoj več učencev, nego smo jih mogli sprejeti. Pokazalo se je, da mnogi učenci, ki niso imeli posebne volje do učenja in ki so samim sebi prepuščeni, ob prostem času pohajali po ulicah, kar silili v delarno. Tu se jim je zbudilo veselje do dela, ponosni so bili na izdelke svojih rok in mnogokrat so prosili učitelja, naj jim učni čas podaljša. Navadili so se ceniti etično vrednost človeškega dela. Slep bi moral biti, kdor bi tajil veliki vzgojni moment šolskih delaren. Zlasti v mestih so za zanemarjene dečke prava dobrota. Posebno lepo pa je napredoval od prvega časa doslej oddelek za kartonažo. Veselje je gledati, kako učenci tekrovaje izdelujejo razna geometrijska telesa; kako kaširajo različne podobe, napise in zemljevide; kako izgotavljajo najmnogovrstnejše uporabe (tablice, skledice, škatlice, peresnice, mape, stenske torbice, stojala i. t. d.) za šolsko in domačo potrebo. Lansko leto (1897/98.) je 30 učencev izdelalo 948 takih ličnih objektov, in pridnost med njimi je bila tolika, da je bilo med 30 učenci 20 odličnjakov. Pripomniti je, da se učenci poleg teh praktičnih objektov, ki jih igraje izdelujejo, navadijo tudi natančno meriti, mero uporabljati in papir lično rezati in prikrajati.

Ravnatoko pridno so delali ves čas v oddelku za mizarstvo. Vendar izdelani objekti nimajo tiste praktične vrednosti kakor kartonažni izdelki, ampak so le bolj igrače. Tudi ni mogoče v ta oddelek sprejeti mnogo učencev, ker potrebuje vsak več prostora nego pri kartonaži. Vrhutega smo opazili, da so mestni otroci nekoliko prešibki, da bi spretno les žagali in skobljali. Zato smo ta oddelek opustili ter ga nadomestili s pletarstvom. Takoj prvo leto so bili učni uspehi jako ugodni. Izdelalo

je 10 učencev 128 jako ličnih uporab jerbasov, ročnih košaric, šivalnih jerbaščkov, okrožnikov za vizitnice, cvetličnih košaric in drugih takih stvari. Učenci so si v kratkem času pridobili toliko spretnost v pletarstvu, da bi marsikateri lahko s tem svoj kruh služil, dasi ni to namen šolskih delaren. Delarno za mizarstvo pa smo iz Ljubljane premestili na Barje. Tu je g. učitelj Črnagoj zbral okoli sebe 8 krepkejših dečkov ter dal pouku nekako bolj praktično smer, oziraje se posebno na potrebe poljedelčeve. Učenci so izdelovali preprosto vrtno in poljsko orodje, delali čebelne panji, popravljali grablje in ročaje ter se sploh učili pravilno žagati, rezati, skobljati, meriti, pribijati itd. Ne da se tajiti, da je za kmeta velika dobrot, ako se nauči že v otročjih letih, kako je mizarstvo orodje pravilno uporabljati. Zatorej mislim, da bi bilo za šolske delarne po kmetih v prvi vrsti priporočati mizarstvo in pletarstvo — in tudi rezbarstvo, toda zadnje le tam, kjer najde v hišni industriji kaj opore. Za mestne šole pa sodita v prvi vrsti kartonaža in pletarstvo.

(Dalje prih.)

Reorganizacija slovenskih učiteljskih društev.

Spisal Dragotin Česnik.

(Dalje in konec)

Doje mnenje je torej, da ni misliti na ustanovitve pravih deželnih učiteljskih društev toliko časa, dokler se „Zavezi“ sami ne posreči urediti in osigurati si svoje gmotno stanje. To se bo pa lahko v kratkem zgodilo, kakor bom pozneje obrazložil.

Nekaj pa je vendar treba tudi v tem pogledu ukreniti, zakaj potreba deželnih učiteljskih društev se je čutila že ob mnogih prilikah pri nas in v sosednjih kronovinah.

„Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ je že doslej veljalo in tudi delovalo kot deželno učiteljsko društvo za Kranjsko. Takisto uživata nekak ugled med ostalimi društvi „Celjsko-laško učiteljsko društvo“ na Štajerskem in „Goriško učiteljsko društvo“ na Goriškem. Ta tri društva naj se smatrajo — v ti prehodni dobi — deželnimi in ona naj izjavijo, da prevzamejo to ulogo v slučaju potrebe. (Na Štajerskem bi znabiti ne bilo treba, ker imajo že svoj „Landes-Lehrerverein“, pri katerem so tudi slovenska učiteljska društva.) O Istri ne morem govoriti, ker so mi razmere premalo znane. Pač bi pa bilo zelo želeli, da se ustanovi kar najprej „Slovensko učiteljsko društvo za Trst in okolico.“ Politično vreme nam prokuje, da bi bil za to zelo ugoden čas.

Na ta način bi se odpomoglo prvi potrebi.

Končno še k „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“ — S ponosom sme slovensko učiteljstvo zreti nanjo. Če je slov. učiteljstvo ustanovilo „Zavezo“ z velikim naporom, mu je ona ta trud že obilo povrnila. Ne trdim tega znabiti zato, ker sem slučajno jaz njen t. č. tajnik, ampak ker je ravno „Zaveza“ ono sredstvo, ki nas je združilo ter nas združene v mogočno falango peljala v boje zmagonosne. In četudi dostikrat ni mogla doseči v posameznih svojih naporih pozitivnih uspehov, v občem svojem stremljenju je prodrila na celi črti — je zmagovavka! In to je zasluga „Zaveze“ —

t. j. naše vzajemnosti. In vendar se mora ta tako veličastna „Zaveza“ boriti vedno s slabim gmotnim stanjem, boriti takorekoč za svoj vsakdanji kruh. Temu je treba na vsak način odpomoči. Poiskati je treba naši „Zavezi“ virov za nove, večje dohodke, da se ji ne bo treba tresti ob izdatku vsakega beliča! V vsem javnem življenju igra denar prvo ulogo. Denar ima moč, ima veljavo. To vemo pač najbolje mi — ki ga nimamo. A pri vsem tem se vendar ne more slovenskemu učiteljstvu očitati, da ni požrtvovalno. Dasi s teškim srcem — vendar podpira učiteljstvo razna narodna društva in podjetja. Posebno mnogo pa žrtvuje za stanovske interese. Ustanovilo je društvo „Učiteljski konvikt“, ustanovilo „Cesarja Franca Jožefa“ in „Cesarice Elizabete ustanovo“, ki se naj množe zgolj potom prostovoljnih prispevkov, ki si jih mora učiteljstvo pritrirati takorekoč od ust. To je v naših sedanjih razmerah vsekakor velika požrtvovalnost!

Ali vendar nam ta izredna požrtvovalnost ne more donašati takih uspehov, kakoršnih zasluži. Premalo nas je in — premalo imamo, da bi mogli potom prostovoljnih darov doseči kaj velikega. Resnica je, da se na ta način nabere vsako leto čedna vsotica; toda — vzemimo — za zgradbo „učiteljskega doma“, ki bi bil res kaj popolnega, ki bi ustrezal v vsakem oziru našim pričakovanjem in raznim našim željam, ne bo še dolgo dovolj. Vsakdo izmed nas pa bi rad doživel uresničenje naših teženj, bi rad že sam užival nekaj sadov svoje požrtvovalnosti. Najti je torej treba način, kako bi se dalo realizovanje naših idej pospešiti, ne da bi bilo zopet treba apelovati na — učiteljski žep!

Znano je, da imajo trgovci ravno pri prodaji šolskih potrebščin kaj lepe dobičke. Menim, da se ne motim, ako trdim, da je n. pr. pri prodaji šolskih zvezkov 20% dobička. Pri upeljavi šolskih zvezkov imamo učitelji in učiteljice prvo besedo (seveda ako zvezki ustrezajo zakonitim predpisom). Mi priporočamo šolskim otrokom, kake zvezke naj si omislijo, in trgovcem, kake zvezke naj prodajajo. Od nas je torej odvisno razpečavanje šolskih potrebščin, in v tem tiči tudi naša moč. To svojo moč moramo izkoristiti, da nam bo donašala kolikor možno visoke obresti. Tukaj nam je za prvo dobo zastaviti svoje sile, in uverjen sem, da se bo materijalno stanje vse naše organizacije, ki je hirala dozda na konstantni denarni sušici, v kratkem premenilo najugodneje.

Izdelovanje, založbo in razprodajo šolskih zvezkov naj prevzame „Zaveza“ sama! To bodi za prvo bodočnost prvi naš smoter. S tem si bode „Zaveza“ izboljšala svoje gmotno stanje ter si ustvarila podlago za nadaljnje operacije.

Preračunal sem, da porabijo vse slovenske šole vsako leto najmanj za 50.000 gld. šolskih zvezkov. Ako bi imela „Zaveza“ 20% dobiček, bi ta iznašal vsako leto 10.000 gld. S takimi dohodki bi se dalo že kaj izvesti. Zgradil bi se lahko v malih letih „Učiteljski dom“ v Ljubljani, ki bi zadoščal vsem našim željam. A tudi za Štajersko, Goriško in Istro bi se s časom lahko ustanovili primerni „učiteljski konvikti“. Zgradil bi nam te „dome“ narod, ne da bi imel zaradi tega kakih večjih stroškov. Slovensko učiteljstvo pa bi nedvomno delovalo na to, da bi se „Zavezini“ šolski zvezki vpeljali po vseh slovenskih šolah, saj bi s tem le sami sebi koristili.

S časom bi si „Zaveza“ lahko ustanovila svojo tiskarnico, bi prevzela tiskanje, založbo in razprodajo šol-

skih tiskovin, šolskih knjig, učiteljskega koledarja, knjižnice za mladino itd. — —

V tesni zvezi z našim delovanjem so tudi naši strokovni listi.

V zadnjem času se je že opetovano izražala želja po njih preureditvi. En list — „Učit. Tovariš“ — naj bi bil šolskopolitičen, a drugi — „Popotnik“ — naj bi postal strogo pedagoški. Oba lista pa bi morala postati last in glasili „Zaveze“, ker le na ta način — ako se lista smatrata kot glasili „Zaveze“ t. j. vseslovenskega učiteljstva — je pričakovati mnogobrojnih naročnikov in vsestranske podpore. Na oba lista naj bi se naročila vsa učiteljska društva in vse okrajne učiteljske knjižnice. Na „Učit. Tovariša“ bi se gotovo naročil skoraj vsak učitelj, oziroma učiteljica. Na „Popotnik“ pa, ki bi imel glede vsebine trajnejšo vrednost, naj bi bila naročena vsaka slovenska šola. Oba lista naj bi bila dostopna tudi slovenskim srednješolskim učiteljem. S tem bi gotovo le pridobila. — Tako bi se tudi tukaj ustvarile zdravejše razmere.

Na podstavi poprej omenjene reorganizacije okrajnih učiteljskih društev je pa tudi razvidno, da bi se s pomnožitvijo društev pomnožilo tudi število raznih pedagoških in šolskopolitičnih referatov, ki bi dajali listoma več gradiva v priobčevanje, s čemer bi jima bilo mnogokrat zelo ustrezno.

Da bi imela „Zaveza“ tudi od strokovnih listov nekaj dohodkov, je vsekako pričakovati.

Letne prispevke, na katere je zdaj „Zaveza“ navezana, bi potem lahko pogrešala. In ti prispevki posameznih društev bi se potem obrnili v drugo svrhu. Ko bi imela namreč „Zaveza“ trdnourejeno gmotno podlogo, tedaj naj bi se šele ustanovila prava deželna učiteljska društva, ki naj bi se vzdrževala iz dotičnih letnih prispevkov, ki so dotlej dohajali „Zavezi“. V slučaju potrebe bi „Zaveza“ tudi lahko podpirala posamezna učiteljska društva in tudi „deželne učiteljske zveze“.

Dosti bi se dalo o tem še govoriti, a za zdaj zadoštuj toliko! Mogoče, da se še snidemo ob tem vprašanju. Vem, da je marsikateri bravec prebiral to razpravo z ironičnim smehtanjem — a to me ne plaši in naj tudi ne plaši onih, ki so vajeni delati in vztrajati.

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

26. Židje na Kranjskem.

Tudi ta narod je osrečil Kranjsko deželo — osobito Ljubljano — s svojo prisotnostjo. V srednjem veku namreč je bivalo tega rodu mnogo več na Kranjskem nego dandanes. Prišli so nepoklicani k nam — kakor povsod; barantali so pri nas — kakor povsod; a bili so zaničevani pri nas tudi tako — kakor povsod. Žid ni bil nikdar prijatelj nobenemu drugemu narodu, a tudi noben narod ni bil nikdar njegov prijatelj. Veljal je Žid vedno za vsiljenca, za izkoriščevalca drugih. Nikdar in nikjer se ni polotil težkega dela, nikdar in nikjer ni koristil človeški družbi; nikdar ni oral in sejal Žid, a živel je vendar le povsod bolje nego delaven človek.

Da je bilo res mnogo židovskega plemena osobito v beli Ljubljani, nam kaže tudi to, da je imelo to pleme tukaj svojo sinagojo. Ta jim je sicer pogorela v začetku

13. stoletja, a leta 1213. so si sezidali novo in mnogo krasnejšo od prve.

Zgodovina vsakega naroda pa, med katerim so se vgnezdili Židje, nam pripoveduje o preganjanju njihovem. Vsak narod se jih je hotel iznebiti, in ker na lepe besede niso nikjer hoteli odhajati Židje, so morali iti dostikrat s silo. Tudi v Ljubljani so bile dostikrat velike rabuke proti Židom. Tako leta 1290. Ob židovskih velikonočnih praznikih je namreč izginilo tisto leto neko krščansko dete. Takoj je obdolžilo ljubljansko prebivavstvo Žide, da so ga ti zaklali, da bodo pili njegovo kri. Dokazalo se sicer ni to, kakor se sploh nikjer ni ali se ni hotelo dokazati. Židov se je pač nekaj pokončalo takrat v Ljubljani, in s tem je bila rešena ta stvar.

Prebivavci ljubljanski so se pa odslej še bolj ogibali Židov. Leta 1408. so v Ljubljani celo ob glavo deli nekega Žida, ki je imel znanje z neko kristjanko. A vse to ni nič pomagalo. Židje so le ostali v Ljubljani ter se množili dalje kakor pesek ob morskem bregu. Morali so tedaj stanovni Kranjski naravnost prositi cesarja Maksimilijana leta 1497, da je izdal ukaz, da morajo Židje zapustiti Ljubljano. Toda kaj je pomagalo to! Vgnezdili so se po drugih krajih ter hodili barantat v Ljubljano. Moral je priti leta 1672. drug ukaz, s katerim se jim je prepovedalo bivati tudi po drugih krajih kranjske dežele. To je vplivalo, in Kranjska je bila rešena židovskih nosov.

Četudi so vsi ti ukazi kratko in malo določevali, da morajo Židje zapustiti „za večne čase“ naše kraje, so vendar zopet prišli. Med francosko okupacijo sta se naselila zopet dva Žida v Ljubljani in ostala sta edina do leta 1868. Od tega leta jih je pa prišlo vedno več in več. Leta 1890. jih je bilo na Kranjskem že 89. Največ jih je štela zopet Ljubljana in sicer celih 76. — Koncem leta 1896. je pa bivalo na Kranjskem že 98 nepokazenih židovskih glav.

S časom se sezida tudi zopet v Ljubljani sinagoja, kjer bodo častili Jehovo. Toda tega nas čuvaj ljubi sveti Florijan!

27. Turki.

Nekoč se je izrazil nekdo tako-le: „Vsak šment že pride nad nas Slovence!“ Pardon! — prav tako pa v istini ni rekel. Mesto besede šment je rabil bolj jedrovit izraz, ki se začinja s črko *h* in končava s *č*. Jaz nočem rabiti te besede, ker se bojim kletve tako, kakor tistega, ki se začinja s *h* in končava s *č*! — Nekateri Slovenci niso tako izbirčni. Radi omenjajo pri vsaki priliki in nepriliki onega z začetnico *h* in s končnico *č*; časih jih spoje kar po tristo v eno skupino. Mnogim se namreč eden premalo zdi za kako prav slovesno stav. A ko bi na mesto tristo tistih, že veste katerih, zaklicali 300 šmentov, bi imelo to ravno takov uspeh. Zato, ljubi moj Slovenec: „Ne imenuj po nemarnem onega, ki se začinja s *h* in končava s *č*!“

Kakih par milijonov šmentov je izbruhnila koncem 14. stoletja Azija ter jih vrgla naravnost na jug Evrope, kjer je bilo že omenjeno vshodnorimsko ali grško cesarstvo. Bili so v resnici šmenti! A sami niso tega hoteli priznati. Rekli so, da so le Turki. Oj, kako so se lagali! Vero so pa vendar imeli. Verovali so takrat kakor verujejo še dandanes v Boga in Mohameda. Imeli so po več žen — kakor jih imajo še dandanes. Ubogi Turki! Pri nas marsikdo shaja že z eno težko, Turek mora pa prenašati sitnosti kar po sto Evinih hčera. Morebiti pa Tur-

kinje niso tako sitne kakor naše kultivirane Evropejke. Pa pustimo to! — Morda so Turki že tudi takrat nosili rdeče hlače in dolge muštače, kakor poje neka narodna pesem, ali so pa tudi šele pozneje dobili to uniformo. To je pa resnično, da so bili jako divji in kruti. Prepričani so bili namreč, da vse, kar je druge vere in narodnosti, ni vredno, da živi na zemlji. Le turška narodnost ima pravico živeti, in le Mohamedova vera je vredna, da se širi po zemlji. Čim več je pomoril kak Turek onih, ki niso verovali v Mohameda, tem več upanja je imel, da pride v mohamedanska nebesa. Oj, ta mohamedanska nebesa! Kako živo in krasno jim jih je naslikal Mohamed sam. Pili in jedli bodo Turki tam najboljše stvari, najlepša dekleta jim bodo tam stregla, sploh vse, kar poželi verno turško srce, bo tam na razpolago.

Zraven tega jim je povedal Mohamed pa še nekaj. Rekel je namreč: „Tisti, ki v boju pade, bi bil ravno tisti čas umrl, ako bi tudi doma ostal! Če umrje doma, pa ni prav gotovo, da pride v nebesa; ako pa pade v boju, so mu nebesa prav gotova!“ — Saprabolt, to je bilo pa nekaj! To ti je bilo navdušenje, kadar so šli v boj ti šmenti! Sabljali in kresali so, da je bilo veselje! Sreča je bila takrat za Evropo, da je živel po naših krajih jekleni narod slovenski. Ta je stal kakor trden zid, ob katerem si je razbijal stoletja in stoletja Turek trdo črepinjo. Da si je ni razbil že takrat popolnoma, je bilo krivo le to, da je bilo naših pradedov premalo.

(Dalje prih.)

IV. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“.

(Dalje in konec.)

3. Blagajnikovo poročilo.

Društveni blagajnik, gosp. Jakob Dimnik, pravi, da njegovo poročilo ne bo segalo v podrobnosti, kako so prihajali dohodki, ker je storil to že v vsaki številki „Učiteljskega Tovariša“ in ker se je tega dotaknil tudi g. tajnik v svojem vestno sestavljenem poročilu, ampak povedal bo v glavnih potezah, koliko je došlo darov. V štirih letih, kar obstoji društvo, je čistega dohodka brez obresti 3880.57 gld.; obresti znašajo koncem četrtega društvenega leta 288.07 gld.; razen tega ima društvo še eno delnico „Prvega narodnega doma“ v Rudolfovem nominalne vrednosti 50 gld. in pa vložno knjižico Vrhniške posojilnice, na kateri je naloženih 24 gld.; po sklepu računa je došlo društvu še 208 gld.; skupaj ima torej društvo danes 4451.64 gld. premoženja. Društveno premoženje je naraslo tudi letos za dober tisočak.

Kaj izvrstno se obnaša naš „gospodarski program“, ki nam je dal v tem času, kar obstoji, že okroglih 800 gld. dohodkov in še več bi dosegli lahko po tem poti, če bi se vse učiteljstvo posluževalo našega „gospodarskega programa“. Prosim torej slavni zbor, da se vsakdo pri svojih potrebščinah poslužuje v prvi vrsti našega gospodarskega programa in ga priporoča in širi med učiteljstvom. Želeti bi bilo, da se „gospodarski program“ razširi tudi po deželi: v mestih, trgih in večjih vaseh.

Neobhodno potrebno je pa, da se pri plačevanju vsakdo zglašuje in zahteva, da se vsota, katero je kdo izplačal, zabeleži v prid konviktu. To je neob-

hodno potrebno, ker nekateri trgovci ne zabeležijo drugače vsote v korist konviktu, če dotičnik tega sam ne zahteva.

Do danes so nam izplačale tvrdke našega „gospodarskega programa“, kakor sem že rekel, okroglih 800 gld. in sicer: g. J. Petrič 400 gld.; tvrdka Fr. Ksav. Souvanova 150 gld.; gg. Gričar & Mejač 50 gld.; Miličeva tiskarna 45 gld.; Šeberjeva tiskarna 30 gld.; Narodna tiskarna 45 gld.; tvrdka Jeglič & Leskovic 25 gld.; g. Fr. Kraigher 10 gld.; g. J. Soklič 10 gld.; tvrdka Ig. pl. Kleinmayr & Bamberg 10 gld.; tvrdka J. C. Mayr 5 gld. in A. Krejči 5 gld.

Imamo pa, žal, med sabo tudi takega tovariša, ki se prav pridno poslužuje našega „gospodarskega programa“, a — nikjer nič ne plača! Tak tovariš izpodkopa na ta način ugled našega stanu in če ne poravnava dolgov, ga bom pri prihodnjem zborovanju imenoval s polnim imenom. (Dobro, dobro — prav tako! — pritrjujejo vsi prisotni.)

Jubilejski koncert, ki se je priredil v korist konviktu, ni dal zaradi preobilih stroškov nič dobička, ampak je imel še deficit 200 gld., dasi je bila dvorana razprodana in je prevzvišeni knez in škof ljubljanski plačal 50 gld. vstopnine; v moralnem oziru je bil pa uspeh tega koncerta tako velikanski, da smo lahko po vsi pravici ponosni nanj. Kako je društveni denar naložen in v kakem stanu se nahajajo računi, bodo povedali pregledovavci računov. — (Sprejeto.)

4. Poročilo pregledovavcev računov.

V imenu pregledovavcev računov poroča g. Ivan Krulec, da so vsi trije pregledovavci račune natančno pregledali ter jih našli v najlepšem redu in da je denar plodonosno naložen; predlaga, da se gospodu blagajniku Dimniku izreče za njegov vestni trud zahvala in priznanje. (Sprejeto.)

5. Volitev odbora.

V odbor so bili izvoljeni vsi dosedanji odborniki in sicer gg.: Andrej Žumer, predsednik; Franc Gaberšek, I. podpredsednik; Jožef Cepuder, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; Franc Črnagoj, Jakob Furlan, Engelbert Gangl in Janko Likar, odborniki.

Pregledovavcem računov so bili izbrani tudi dosedanji pregledovavci in sicer gg.: Anton Javoršek, Maks Josin in Ivan Krulec.

Naši dopisi.

Iz radovljiškega okraja. Učiteljsko društvo našega okraja zborovalo je dne 15. grudna v salonu g. Jegliča na Selu poleg Breznice. Zbralo se nas je mnogo, vendar smo še pogrešali marsikaterega gospoda oziroma gospico. Pretečeno leto je bilo naše društvo še dokaj agilno, Bog daj, da bi ostalo še v prihodnje. Zborovali smo petkrat. Družimo in spoznavajmo se, ter stanovskega ponosa ne podcenjajmo, pa bode v bodočnosti naša sreča junačka!

Gospod predsednik, A. Grčar, nadučitelj v Radovljici nas prav srčno pozdravi ter omeni tekoče društvene zadeve in pojasni, da je naše društvo potem slav. c. kr. okrajnega glavarstva izrazilo sočutje Njega Veličanstvu povodom smrti presvetle cesarice Elizabete, ter da se je tudi poklonilo dne 2. grudna g. c. kr. okrajnemu glavarju

ter ga prosilo, da naj sporoči častitko društva na Najvišje mesto.

Na to je poročal g. L. Stiasny o šolski izložbi na jubilejni razstavi na Dunaju. Predaval je prav zanimivo ter žel zaslužen zahvalo. Ker se boče gotovo njegovo poročilo čitalo v katerem našem strokovnem listu, ne bodem tu dalje razpravljati o predmetu. Priporočal je tudi, da bi se izdal litografiran zemljevid našega okraja, na kar je podpisani pripomnil, da se je takšen zemljevid pred desetimi leti že vresnici izdelal, kam pa je prešel in kedo ga je popravljati itd., v tem se je debatiralo slednjič, pa naročilo poizvedovati, kako je z omenjeno stvarjo. Predlagalo se je, da naj bode prihodnje zborovanje meseca svečana in sicer pustni ponedeljek v Mojstrani ali na Dovjem, od koder se lahko gre isti čas pogledat romantično slikoviti pa zamrznjeni, z ledenim zastorjem odani Peričnik.

Jos. Korošec.

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gdč. Ivana Dolinar, učiteljica v Višnjigori, 2·40 gld.

Učiteljski konvikt: G. Josip Svetina, učitelj v Žaljni, na knj. kr. podr. št. 242, 5 gld.; tvrdka Fran Ksav. Souvan, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, 11·09 gld.; učiteljstvo Srazredne slovenske dekliške šole v Ljubljani, 3·50 gld.; gosp. Josip Cepuder, učitelj v Ljubljani, 1 gld.; g. Završnik Karol, učitelj v Dupljah, na knj. kr. podr. št. 15, 5 gld.; g. Rudolf Milic, lastnik tiskarne v Ljubljani, 13·68 gld.; g. Koželj Gregor, učitelj v Št. Gotardu, 1 gld.

Jakob Dimnik,
blagajnik.

Osobne vesti. Deželni šolski svet je v zadnji seji premestil nadučitelja v Št. Vidu pri Zilcah g. Avgusta Korbarja na lastno prošnjo na Prem in imenoval gosp. Jož. Reicha v Studencu nadučiteljem v Dolu, g. Frana Verbiča v Slavini nadučiteljem istotam, prov. učitelja g. Mat. Primoscha v Altbachu in Ivana Wittmeja v Polomu za definitivno učitelja na sedanjih svojih mestih ter prov. učiteljico gdč. Matildo Gorjanc za definitivno učiteljico istotam.

Častni občan. Občina Naklo na Gorenjskem je imenovala svojega učitelja, g. Josipa Travnca, častnim občanom. Čestitamo!

Postojina dobi novo šolsko poslopje, ki bo veljalo 50.000 gld.

Imenovanje. G. Josip Janovsky, učitelj v Ljubljani, je imenovan telovadnim učiteljem na c. kr. učiteljski v Gorici.

Gg. Eppich in Gerkman, učitelja na c. kr. vadnici v Ljubljani, sta vložila prošnji za vpokojenje.

Načelno važna razsodba. Istrski deželni odbor je zadnji čas večkrat odklonil prezentacijo za razpisana učiteljska mesta v ljudskih šolah, vsled česar je deželni šolski svet navadno razpisal nov natečaj. Tako se je zgodilo tudi z mestom vodje na ljudski šoli v Opatiji. Opatijska občina je spravila stvar pred upravno sodišče, katero je izdalo razsodbo, vsled katere bo mogel deželni šolski svet imenovati za učiteljska mesta enega izmed tistih kompetentov, katere je nasvetovala občina, tudi če deželni odbor ni stavil svojega predloga. Tem potem utegnejo končno hrvaške občine dobiti hrvaške učitelje.

Častno svetinjo za štiridesetletno zvesto službovanje so dobili gg. Josip Mesner, nadučitelj v Komendi; Fr. Zore, učitelj v Šmartnem in Matija Hudovernik, nadučitelj v Dobropoljah.

V Šmartnem pri Litiji se bode ustanovila že dolgo zaželena obrtno-nadaljevalna šola. Šola je tem potrebnejša, ker se tu in v okolici nahaja mnogo rokodelcev in obrtnikov.

Regulacija učiteljskih plač na Štajerskem je bila na dnevnem redu deželnozborske seje dne 29. m. m. V

imenu deželnega odbora je odgovarjal odbornik dr. Kokošinegg ter obljubil, da se izroči dotična predloga deželnemu zboru, ko se isti zopet snide spomladi.

Kranjski ljudskošolski penzijski zaklad dobi iz prebitka c. kr. zaloge šolskih knjig za leto 1897. vsoto 654 gld., štajerski pa 1882 gld.

Na Nižjem Avstrijskem je deželni odbor izdelal načrt preosnove ljudskega šolstva. Načrt določa: 1.) za kmetiške občine popolna sedemletna šolska dolžnost, 2.) za vse šole istodoben sklep šolskega pouka in odpust učenecv le koncem leta, 3.) za kraje, ki so bolj oddaljeni od šole, naj se uvede podaljšani poldnevni pouk, 4.) enake učne knjige za vso Nižjo Avstrijo, 5.) pričetek šole spomladi, 6.) učiteljem naj se da pravica, da smejo vporabljeni tudi zmerno telesno kazni in 7.) ustanove naj se kmetiške nadaljevalne šole ter se uvede na teh nedeljski in zimski pouk. Deželnemu odboru je došlo že nad 800 peticij za ta načrt.

Morivec cesarice Elizabete. Iz Geneve došla poročila javljajo, da je Lucheni zahteval, naj ga peljejo pred kaznilničnega ravnatelja, češ, da mu ima nekaj jako važnega povedati. Pripeljan pred kaznilničnega ravnatelja, je Lucheni izpovedal, da je bil dogovorjen še z dvema drugima anarhistoma, da umore cesarico Elizabeto. Eden teh anarhistov je čakal na kolodvoru in je bil oborožen z revolverjem, drugi pa je imel nalogo, cesarico na nekem izletu usmrtiti, tako da bi cesarica ne bila na noben način utekla nasilni smrti, tudi če bi se Luchenijev atentat ne bil posrečil. Lucheni je povedal tudi imeni teh sokrivcev.

Iz radeškega okraja. O novem letu se je gosp. G. Levec, nadučitelj v Radečah, zastopnik učiteljstva krškega šolskega okraja v c. kr. okrajnem šolskem svetu, odpovedal svojemu častnemu in zaupnemu mestu. To odpoved obžaluje učiteljstvo, ker je bil g. Levec značajan in odkritosrčen zagovornik učiteljstva in šolstva. Toda gospod Levec je imel za svojo odpoved tehtne vzroke. Med temi je bila bolehnost njegova v prvi vrsti odločilna. Drugič je odškodnina, ki se daje zunanjim udom teh korporacij tako majhna, da je imel g. L. vselej izgubo, kadar je k sejam potoval. Tretjič je bil pri teh sejah večkrat sam od beih učiteljev-zastopnikov, ker je bil njegov tovariš tako pogostoma v disciplinarni preiskavi.

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, katere se je vršila v sredo dne 26. vinotoka 1898, smo prejeli nastopno poročilo. Potem ko predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo, poroča zapisnikar o došlih kurentnih stvareh in pove, kako so bile rešene. Mestnemu nadučitelju Andreju Žumru, učitelju-voditelju Jožefu Maierju, ter učiteljema Leopoldu Armiču in Valentinu Kumru se pripozna V. službeno starostna doklada v znesku gld. 40— in dopolnitvena doklada v znesku gld. 20— vsem od 1. vinotoka letos; takisto mestnemu učitelju Franu Črnagoju II. službeno starostna doklada v znesku gld. 40—; mestni nadučiteljici Emiliji Guslovi in mestni učiteljici Frideriki Konškovi pa IV. službeno-starostna doklada v znesku gld. 40— in dopolnitvena doklada v znesku gld. 20— obema od 1. listopada letos. — Na znanje se vzame letno glavno poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika profesorja Ivana Bende o stanju nemških ljudskih in meščanskih šol ljubljanskih z dostavkom, da se ima to poročilo predložiti v končno odobrenje visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu. Izprašana učiteljska kandidatka Helena Tekavčičeva se imenuje radovoljko na mestni nemški dekliški ljudski šoli. Končno se reši več prošenj vnanjih učencev in učenek za sprejem v tukajšnje šole in pa tukajšnjih učencev in učenek za oprostitev od obveznega pouka v slovenščini.

O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 9. m. m. smo prejeli sledeče poročilo: Predsednik proglasi sklepčnost in čestita z Najvišjega mesta odlikovanima členoma kanoniku Zamejcu in ravnatelju Šubicu. Zapisnikar poroča o kurentnih stvareh in pove, kako so bile rešene. Sklene se predložiti visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu poročilo o praznovanju cesarjeve petde-

setletnice po ljubljanskih ljudskih in meščanskih šolah. Na znanje se vzame in odobri utemeljeno poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika profesorja Fran. Levca o potrebi novega poslopja za III. mestno deško 5razrednico in se sklene, da se to poročilo z dotičnimi nasveti vred v nujno uvaževanje odstopi potem mestnega magistrata občinskemu svetu. — Mestnemu učitelju Antonu Razingerju se pripozna IV. starostna doklada v znesku 60 gld. od dne 1. listopada t. l. Nekaterim vnanjim učencem se dovoli sprejem v tukajšnje šole; več otrok se za dobo enega leta odveže od šolskega obiskovanja, nekaterim ponavljavcem in ponavljavkam barjanske šole se imajo izdati izpustnice ali odhodnice. Prošnjo neke mestne učiteljice, da bi se ji vštela na zasebni soli z usposobljenostnim izpričevalom odslužena leta v stalno službeno dobo, se sklene na merodajnem mestu toplo priporočiti. — Izprašani učiteljski kandidatki Gabrijeli Pillerjevi se podeli mesto radovoljke na mestni nemški deklški 6razrednici. — Za razpisano novo ustanovljeno deseto učno mesto na I. mestni deški 5razrednici se predloži visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu terno predlog. Končno da predsednik pojasnilo na nekatera vprašanja internega značaja.

Okrajni šolski svet celjski je pri zadnji svoji seji dne 7. m. m. vzel na znanje uradne dopise, sklepal o stavbi in razširjanju nekaterih šol, imenoval gđ. Pavlo Mrevlje (iz Gorice) za začasno podučiteljico v Dramlje, gđ. Giselo Burgarel (iz Ljubljane) za suplentinjo na Dobro (namesto gospe Dernač Jonke, ki se je preselila v Studence pri Mariboru) in g. V. Grudnika za suplenta v Kalobje ter se posvetoval in sklepal še o nekaterih drugih šolskih in učiteljskih zadevah.

Učiteljsko društvo za ribniško-laški okraj, ustanovljeno pred dobrim letom, je imelo v petek 30. m. m. svoj občni zbor, katerega se je udeležilo nadpolovično število do sedaj pristopivših členov. Novo voljeni društveni odbor se je za bodoče društveno leto konstituiral tako-le: G. Štef. Tomšič, predsednik, gospa Schweiger Arko, njega namestnica; gđ. Ivanka Arko, blagajničarica; g. F. Stefančič, tajnik in J. Hribar, odbornik. Po enoglasno vzprejetem predlogu g. Tomšiča, da naj se društvo potem „Zaveze“ v prvi vrsti poteza za izboljšanje učiteljskih pokojnin in petletnic ter za dosego stanarine onim, ki je nimajo, se sklene, da se ima prihodnje zborovanje vršiti meseca mal. travna ali vel. travna in sicer v Dobrepoljah.

Tavčarjevih povesti III. del je izšel pred prazniki v tiskarnici Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani. Knjiga obsega zgodovinsko novelo: Ivan Solnce, in zgodovinsko podobo: Grajski pisar. Prva je bila priobčena v „Slovanu“ leta 1885. in 1886., druga pa leta 1889. v „Ljubljanskem Zvonu“. Dr. Tavčar je priznan literat, in dokler je v naši pripovedni literaturi cvetela romantična smer, je bil eden izmed prvih pripovedovavcev.

Obadva proizvoda sta lepa pojava med povestmi dr. Tavčarja, in zato je tudi ta nadaljnja knjižica vredna priporočila, kakor bo cela zbirka lepa vrsta izmed najboljših pripovednih spisov v našem slovstvu.

Knjiga je prav okusno vezana ter stane 1 gld. 50 kr., s pošto 5 kr. več. Več o tej lepi knjigi o priliki. Za danes III. zvezek Tavčarjevih povesti prav toplo priporočamo slovenskemu učiteljsstvu.

Poziv „Glasbene Matice“ v Ljubljani. „Glasbena Matica“ namerava vsako leto v svojem „Izvestju“ podati nekaj pregled razvoja slovenske glasbe.

Zato vabi vsa slovenska pevska društva, naj ji redno pošiljajo svoje vsporede, da z njih kolikor moči popolnoma ponatiskom poda sliko naše izvrševalne glasbe.

Dalje vabi tudi vse gospode skladatelje, naj ji pošiljajo svoje skladbe, da bo mogoče sestaviti vsako leto natančen pregled glasbeno-slovstvenega delovanja po vsem Slovenskem.

Da bo pa izdavanje takega izvestja mogoče, treba je „Glasbeni Matici“ tudi gmotne podpore; naj tedaj društva in posamezniki obilno kot ustanovniki (40 gld. naenkrat, ali po 20 gld. dve leti, ali po 10 gld. 4 leta) ali kot redni člani (2 gld. na leto).

Novo pristopivi člani dobe na svojo željo namestu letošnjih muzikalij II. izdajo „Pesmarice“.

Čerinovo „Pesmarico za moške zборе“, 80 zborov, brez životopisov, v platno vezano (navadna cena 1 gld. 50 kr.) dobe pevska društva, ki jo naroče v obilnim številu, po znatno znižani ceni.

Odbor „Glasbene Matice“ v Ljubljani.

V Postojini je oddati mesto suplenta; kdor reflektuje na to službo, dobi pojasnil pri šolskem vodstvu.

V občinskem svetu ljubljanskem so se v zadnji seji določile še tele podpore: „Glasbeni Matici“ 1200 gld., „Narodni šoli“ 200 gld., „Dramatičnemu društvu“ 6000 gld. redne podpore in za plačilo dolgov 50 gld., „Filharmoničnemu društvu“ 200 goldinarjev, „Družbi sv. Cirila in Metoda“ 500 gld., „Radogoju“ 350 gld., dijaški mizi na vseučilišču v Gradcu 50 gld., „Slov. planinskemu društvu“ 300 gld., „Zavodu sv. Nikolaja v Trstu“ 50 gld., za ustanovnino podpornemu društvu na češkem vseučilišču v Pragi 100 gld., za ustanovnino društva „Šolski Dom“ v Gorici 100 gld., za šolski muzej slovenskega in hrvaškega učiteljstva 200 gld.

Kako so bile lani realke obiskovane. Vse avstrijske realke so štela lani 30437 učencev in sicer največ, 9491, češke; 5984 moravske, 5829 nižjeavstrijske, 2451 gališke, 1426 primorske, 1364 šleške, 908 štajerske, 664 tirolske in predarlske, 537 bukovinska, 457 zgornjeavstrijski, 415 kranjska, 342 dalmatinski, 278 koroška in 260 solnograška. Najbolj obiskovana je črnoviška, ki je štela 537 učencev, ljubljanska 415, gališke po 409, nižjeavstrijske po 367, primorske po 357, šleške po 341, češke po 328, štajerske po 306, celovška 278, moravske in solnograška po 260, zgornjeavstrijske po 228, tirolske in predarlske po 166.

Nekaj statistike avstrijskih učiteljšč. Avstrija je štela v preteklem šolskem letu 44 moških in 18 ženskih učiteljšč. Prva so štela 6824 učencev, druga 2995 učenk; obe skupaj 9819 gojencev. Na moških zavodih je v primeri z letom poprej število palo za 99, na ženskih pa narastlo za 36, sploh torej palo za 63 gojencev. V najvišjih letnikih je bilo 1539 učiteljščnikov in 828 učiteljščnic. Na vsako moško učiteljšče je prišlo po 155, na vsako žensko po 166 gojencev, na vsak najvišji moški letnik po 35, na vsak ženski najvišji letnik po 46 gojencev. Ljubljansko učiteljšče je štelo: moško 105, žensko 161 gojencev; najvišja letnika pa 21, oziroma 35 gojencev. Najboljše obiskovano moško učiteljšče je imel gališki Lwow, namreč 251 učenk; najboljše obiskovano žensko učiteljšče Gorica s 245 učenkami, najslabše moško (78) Bolcan; žensko (88) Linc.

Nekaj realčne statistike. V preteklem šolskem letu je bilo v Avstriji 97 realk, in sicer največ, 29, na Češkem; 23 na Moravskem, 16 v Nižji Avstriji, 6 v Galiciji, po 4 na Primorskem, na Tirolskem, s Predarlsko in v Šleziji, 3 na Štajerskem, po 2 v Zgornji Avstriji in Dalmaciji, po 1 v ostalih kronovinah, med njimi na Kranjskem; 72 realk je bilo velikih, 25 malih; 64 jih je vzdržavala država, 24 dežele, 5 mesta, 3 zasebniki, 1 zaklad. Po jeziku je bilo realk 62 nemških, 25 čeških, 6 poljskih, 3 laške, 1 srbsko hrvaška, nobena dvojezična, nobena slovenska, nobena rusinska.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnogaj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštine še 3 gld.